

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 3

*Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
формування міжкультурної комунікації”,
м. Київ, МАУП, 24 травня 2011 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2010 —

Вип. 3 : Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: формування міжкультурної комунікації”, м. Київ, МАУП, 24 трав. 2011 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.), А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2012. — 246 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: формування міжкультурної комунікації”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

ЗМІСТ

Н. М. Чернуха, Д. В. Біч

Міжкультурні зв'язки у сучасному
освітньому просторі 5

І. П. Бідзюра

Концепція мотивації професійної
діяльності: парадигмальний контекст
управлінської компетентності
працівників ВНЗ 8

О. В. Кобзєва, В. О. Матюхін

Особливості антикризового управління
недержавними ВНЗ 13

Т. І. Боєва, Н. В. Немченко

Вища освіта сучасної України 16

Г. Л. Бондаренко

Риторика як засіб навчання
невербальним особливостям
міжкультурної комунікації 18

В. А. Гапоненко

Перспективи дистанційного навчання
в галузі суспільно-політичного
знання 22

Л. В. Георгінова, О. В. Богданов

Підготовка майбутніх менеджерів
в умовах формування міжкультурної
комунікації 26

Г. Я. Дідух

Специфіка викладання політології
іноземним студентам у контексті
міжкультурної комунікації 32

О. І. Дікарев, О. В. Волонець

Атомна енергетика у політичному
та економічному вимірі 36

Є. І. Качмарський

Оптимізація мережі загальноосвітніх
навчальних закладів у контексті
адміністративно-територіальної
реформи в Україні 43

Ф. М. Медвідь, В. В. Баран

Елітарна концепція Юрія Липи в умовах
формування міжкультурної взаємодії 46

І. М. Найдьонов

Проблеми модернізації
ефективності освіти 54

Т. І. Науменко

Розвиток духовності дитини: педагогічні
технології 58

Н. М. Терещенко

Проблеми формування управлінської
стратегії бібліотечно-інформаційних
установ у забезпеченні якості освіти 62

О. О. Щербань

Загальні проблеми: інформаційні
технології і сучасна освіта 69

Н. Н. Юсеф

Межкультурные связи стран Ближнего
Востока (образовательный аспект) 71

І. О. Денісова

Формування міжкультурної
комунікації студентів вищих
навчальних закладів у процесі вивчення
іноземних мов 74

В. С. Ейсмонт

Теоретико-методологічні аспекти
економічного зростання, економічного
розвитку і розвитку економіки 78

Т. О. Костюк

Проблеми модернізації освіти в Україні
в рамках Болонського процесу 88

М. Ф. Медвідь, А. А. Ольховик

Соціалізація особистості
в умовах формування міжкультурної
комунікації 93

І. М. Николин

Розвиток комунікативного
досвіду особистості з труднощами
спілкування 97

І. О. Проценко

Політологічний вимір
інтелектуального капіталу 103

О. С. Хоменко

Засадничі умови формування політичної
стабільності в суспільстві,
що трансформується 107

К. Е. Шумовська

Проблеми освіти державних
службовців в сучасній Україні 117

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТИ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 3, 2012, 54–57

Розглядаючи проблеми модернізації ефективності освіти необхідно підкреслити, що Президентом України 2011 р. визначено Роком української освіти. Наукове обґрунтування проблем освіти, їх вирішення сприяє виконанню, за рекомендаціями ЮНЕСКО, головного призначення освіти – підготовці майбутньої дорослої людини до різних форм самостійного життя, діяльності і самоосвіти. Міжнародна комісія ЮНЕСКО сформувала у другій половині XX ст. основні ідеї розвитку освіти, які і 90-х років і до сьогодні є першочерговими принципами розбудови освіти в передових країнах світу. Це – інтеграція, гуманізація, диференціація та індивідуалізація, демократизація.

Проблеми ефективності модернізації освіти узагальнюють, аналізують в умовах сьогодення українські науковці: А. М. Алексюк, С. С. Вітвіцька, Л. М. Карамушка, Н. Є. Мойсеюк, В. Л. Ортинський, С. С. Пальчевський, М. М. Фіцула та ін. Їх рекомендації, а також обґрунтовані Міжнародною комісією ЮНЕСКО принципи, проголошені на рівні законодавчих та нормативних документів і в Україні.

Але, на нашу думку, ефективність їх здійснення бажає бути кращою. І це пов'язано із низкою невирішених проблемних питань. Вважаємо, що їх необхідно розглядати як у широкому розумінні підходів до освіти, так і у вузькому. Широкий підхід передбачає діяльність у сфері освіти суспільства і держави. Вузький – педагогічний менеджмент (загальна та спеціальна управлінська діяльність в освітніх організаціях), викладацька та навчально-пізнавальна діяльність суб'єктів процесу освіти.

Як і кожна діяльність, освітня потребує фінансово-матеріальних, науково-особистісних і навчально-процесуальних затрат. Із них головними є фінансово-матеріальні, які передбачають діяльність суспільства, держави. Відомо, що там де суспільство, держава дбає про освіту, там її ефективність і результативність, в основному відповідає вимогам часу. Але шляхи вирішення зазначеної проблеми залежать від науково-обґрунтованої, осмислено-зрозумілої громадянами країни та соціально-економічної, матеріально-виробничої і безпосередньо прогнозуючо-результативної політики, започаткованих держав-

ними органами, яких призначило суспільство, а також політичними і суспільними організаціями, науково-державними установами, діяльністю всієї наукової сфери суспільства. Отже, нині ефективність освіти значною мірою залежить від її модернізації, яка, у свою чергу, вимагає фінансово-матеріальних затрат держави, суспільства.

Важливою проблемою модернізації ефективності освіти залишається розвиток педагогічної думки, діяльність українських науковців по формуванню нової моделі системи освіти. Минуле століття, сучасний етап розвитку освітніх моделей сформуvalи відповідні підходи до неї. Серед них основними є такі:

- модель освіти як державно-відомчої організації, тобто державна влада розглядає освіту як самостійний напрям у низці інших галузей, організує її за відомчим принципом із твердими цільовим та змістовним компонентами;
- модель розвивальної освіти, яка передбачає організацію освіти як особливої інфраструктури через широку кооперацію діяльності освітніх систем різного рангу, типу, рівня (В. Д. Давидов, В. В. Фляков та ін.);
- традиційна модель освіти як спосіб передачі молодому поколінню універсальних елементів культури (Ж. Мажо, Ж. Крапля, Ч. Фін та ін.);
- раціоналістична модель освіти як спосіб організації засвоєння знань, формування умінь та навичок для пристосування

молодого покоління до сучасного суспільства (П. Блум, Р. Ган'є, Б. Скінер та ін.);

- феноменологічна модель освіти як спосіб організації навчального процесу з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей суб'єктів навчання, гуманне ставлення до їхніх інтересів і потреб (А. Маслоу, А. Комбс, К. Роджерс та ін.);
- неінституціональна модель освіти як освіта поза освітніми організаціями, за допомогою Інтернет, дискантного навчання тощо (П. Гудман, І. Ілліч, Ф. Клейн, Дж. Холт, Л. Бернар, та ін.) [1, 27-34; 2, 152-153; 3, 82-103].

Важливою проблемою ефективності модернізації освіти є технологічний та методичний аспекти освітнянського світового простору. Для України це передусім повномасштабне впровадження вимог Болонської декларації. У цьому сенсі проблемними стають: фінансові (підготовка нової документації про освіту, умови життєдіяльності студентів тощо) та політичні аспекти (безвізові пересування студентів, працевлаштування випускників тощо); суспільна освітянська свідомість (відмова від авторитарної освіти, пріоритети самостійного навчання над аудиторним, нова система діагностики навчання, трансферт-оцінок тощо).

Проблеми ефективності модернізації освіти у вузькому розумінні слова, на нашу думку, можна умовно розділити на технологічні та методичні. Перші пов'язані з тех-

нологією здобуття освіти, другі – з методикою викладання та навчання. Вони взаємопов'язані і взаємообумовлені.

Проблема технології ефективності здобуття освіти може бути вирішена залежно від співвідношення авторитаризму і демократизму в управлінні освітніми організаціями, і насамперед це стосується вищої школи. Статус всеосяжної автономії вищого навчального закладу – не данина часу, а сучасна вимога подальшого розвитку цивілізації. Автономія ВНЗ має бути керованою на основі обґрунтованих демократичних законодавчих та нормативних положень, з урахуванням інноваційних інформаційних систем.

Зважаючи на зазначене, необхідно підкреслити проблему діяльності державного і недержавного статусу вищого навчального закладу. Не секрет, що умови діяльності недержавного ВНЗ значно складніші з точки зору організації системи освіти в Україні. Це пов'язано з тим, як відмічає М. М. Фіцула [3, 98–99], що між приватною та державною вищою школою існують істотні відмінності: перші виконують замовлення держави, а другі – суспільства, і реалізують право громадянина на здобуття вищої освіти; за способами оподаткування та фінансування; за рівнем відповідальності: перші відповідають перед державою, другі – як перед державою, так і перед суспільством та окремими особами (в особі ринку праці). Хотілося б підкреслити, що ми не згодні з думкою С. Ніколаєнко про комерціалізацію освіти як серйозну загрозу нашій освіті (“Дзеркало тижня”. –

2010. – 25 грудня). Здобуття вищої освіти – це конституційне право громадянина України.

Модернізація ефективності освіти тісно пов'язана з методикою як у цілому, так і окремих елементів навчального процесу. Відомо, що освіта – це процес і результат здобуття знань, формування умінь і навичок у процесі навчання. Процес здобуття освіти включає процес самоосвіти, як цілеспрямоване самостійне оволодіння цілісною системою знань, умінь і навичок для життєдіяльності. Основними шляхами та засобами здобуття освіти є навчання, у процесі якого реалізуються освітні цілі.

Отже, освіта і навчання – взаємопов'язані і взаємообумовлені категорії дидактики, а методика процесу навчання, його технологія ефективно впливають на якість освіти. Аналіз літературних джерел [1; 2; 3], наші дослідження свідчать, що проблеми методики навчального процесу пов'язані з діяльністю двох основних його суб'єктів, тобто залежать від ефективності викладання та навчання. Це стосується: організації та методики інноваційних видів (проблемного, модульного, ігрового) і форм навчання (лекція-пресконференція, диспут, проблемно-пошукова тощо; семінар – КВК, банк, райдержадміністрація, тощо); сучасних навчальних технологій (розвивального, проектного, інтерактивного, модульно-рейтингового та бально-рейтингового, сугестопедичного навчання). Про інноваційні підходи до навчального процесу багато говориться, але практичний бік питання залишається нереалізованим. У цьому сенсі проблемними залиша-

ються підготовка навчальних програм, посібників, підручників.

Важливими проблемами модернізації якості залишаються питання самостійної роботи суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності. Дослідження самоосвіти суб'єктів навчання свідчать про дві основні тенденції виникнення проблем у цьому процесі: мотиваційної та діяльнісної. Мотивація процесу здобуття знань суб'єктами навчання перебуває на дуже низькому рівні, хоча симптоми поліпшення спостерігаються.

Самостійна діяльність здобуття знань у вищому навчальному закладі торкається проблеми методики цього процесу. Студенти не підготовлені самостійно вчитися (самостійне оцінювання своїх знань, планування процесу самоосвіти, цілеспрямованість, психолого-педагогічна наполегливість тощо). На нашу думку, у цьому сенсі ефективним засобом є діяльність Між-

регіональної Академії управління персоналом по методичному забезпеченню самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін.

Отже, ефективність модернізації якості освіти залежить від оптимального та інтенсивного вирішення державою, суспільством, освітніми організаціями, безпосередньо суб'єктами викладання та навчання багатогранних, багаторівневих, і водночас цікавих проблем здобуття молоддю достатніх для життєдіяльності знань, умінь і навичок.

Література

1. *Карамушка Л. М.* Психологія управління: Навч. посіб. – К.: Міленіум, 2003. – 344 с.
2. *Ортинський В. Л.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Центр учбової л-ри, 2009. – 472 с.
3. *Фіцула М. М.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2010. – 456 с.